

Antich, l'home amb sort

Francesc Antich ha guanyat els congressos del PSOE balear de forma aclaparadora i sorprenent. Ha deixat en l'ombra els crítics i ha aconseguit augmentar el seu poder quan només fa quatre mesos era un home políticament deprimat i, tot feia suposar, acabat. No hi ha dubte: és un polític amb sort. La seva biografia n'és farcida d'exemples.

El primer Antich, l'anterior a 1998, era un polític de perfil molt baix. Més gestor que polític, de fet. Havia estat, i era encara, batlle del seu petit poble, Algaida (un cens electoral de poc més de 3.100 persones), durant tres legislatures. Les eleccions autonòmiques de 1995 no havien donat al PP majoria absoluta en el Consell Insular mallorquí. El PSOE pactà governar la institució amb UM i PSM, tot tres amb el suport extern d'EU. Els socialistes obtenien més responsabilitats, però cedien, per afavorir l'acord, la presidència a UM, a Maria Antònia Munar. Antich s'ocupava del departament que havia d'assegurar les infraestructures i serveis bàsics –aigua, clavegueram, fems...– per als municipis mallorquins, ja que el Consell és, per entendre'ns, una mena de Diputació insular. És a dir, que la seva tasca política era molt de gestió obscura i poc, o més aviat gens, de projecció, de lluïment exterior.

D'altra banda, el 1996 el PSOE espanyol perd les eleccions i entra en crisi. Les guerres internes el comencen a corcar. La direcció decideix instaurar el sistema d'elecció interna, les primàries, per decidir els candidats a les futures eleccions municipals i autonòmiques de 1999. El PSOE balear seguia, com sempre (de fet, des de 1976), dividit en diversos grups enfrontats. En el congrés anterior, el 1995, havien optat per una solució de compromís. Una mena de pau de conveniència. Acceptava la secretaria general Andreu Crespí, que si bé se'l considerava "oficialista", és a dir, de la línia ofici-

al que s'imposava des de Madrid, tampoc no molestava els qui eren crítics, o "autoctonistes". Per tradició, i segons una norma interna, el màxim càrrec orgànic era el destinat a ser el candidat. Per tant, Crespí havia de ser el número u de la llista autonòmica de 1999. Però amb la introducció del sistema de primàries, la norma es va desdibuixar.

En aquell context, el 1997, un grup dels "autoctonistes" (això és, dels que havien estat dins l'antic corrent organitzat Socialisme i Autonomia, liderat per Joan March, el qual va ser secretari general entre 1991 i 1995) preparà l'assalt al poder. Era un grup molt, molt reduït, inspirat per March i format per socialistes del tot desconeguts. Antoni Garcias, Damià Cànoves, Antoni Roig i Francesc Antich, entre d'altres. Decidiren que qui aspiraria a guanyar les primàries seria Antich. No semblava tenir gaires opcions davant Crespí, ja que aquest era "oficialista" i, per tant, se suposava que amb el suport del poderós aparell de Madrid podria guanyar amb facilitat. Però la sort d'Antich va ser que l'aparell s'esbucà durant el 1997-1998: retirada de Felipe González, Josep Borrell guanya les primàries però ha de dimitir, substitució per Joaquín Almunia, etc. En la pràctica, doncs, la sort havia obert el procés balear d'una manera que ningú es podia imaginar.

I així s'arriba a les primàries illenques de 1998. Sorprenentment, l'aliança teixida per March entre sectors diversos dels municipis de la badia de Palma, i amb d'altres de la resta d'illes i alguns de la part forana de Mallorca, portava

Antich a guanyar. Era el candidat a enfrontar-se a Jaume Matas el 1999, amb la presidència en joc. Antich era un desconegut per als ciutadans. A més, era un home tímid, de perfil polític molt baix, amb una barba poblada i unes ulleres que li donaven aspecte de *progre* anys setanta, amb un parlar amb evidents mancances de dicció, amb un to que no era precisament alegre, amb un estil que no podia dissimular la dificultat d'acostumar-se a la jaqueta i la corbata... No pareixia, ni de lluny, la millor opció per combatre Matas. El president era tot el contrari d'Antich. I per si faltava res, la victòria en les primàries havia aixecat molèsties entre els perdedors. Un membre de l'executiva li posà el llistó molt alt: vint escons. Això, en termes de la història caïnita socialista, volia dir que si no feia la vintena d'escons, se'l carregarien.

El segon Antich. Antich s'inventà un eslògan trencador. "Ser més PSIB que no PSOE." O sigui, optar per un partit profundament arrelat a Balears i, a més, obert i no limitat als tradicionals equilibris de poder intern. En aquell moment, la referència d'obertura era la senadora Pilar Costa, independent i elegida per la candidatura d'electors Eivissa i Formentera al Senat (1996). No semblava un discurs molt adequat al PSOE, el qual sempre havia optat per ser un partit de sigles i d'aparell. Però la sort, novament la sort, va fer que en aquell context de profunda crisi del socialisme espanyol, emergís la figura d'un estel·lar Pasqual Maragall que portava el mateix discurs: obertura (Ciutadans pel Canvi), catalanisme... No era casualitat, és clar, ja que Antich el seguia fil per randa. La seva sort va ser que el panorama intern permetia que suràs el discurs de Maragall, i l'habilitat d'Antich va consistir a saber sumar-s'hi en el moment en què a Balears el, diguem-ne, PSOE tradicional anava retirant-se. Antich, així, es convertia en l'abanderat d'un discurs polític d'obertura, arrelament, etc. Novetat. Modernitat. Tot el contrari del que el sistema de partits era i representava a les Illes. Al mateix temps, el socialista comença a presentar-se davant de la gent del carrer sense

alterar la seva forma de ser. Que era just la contrària de Matas. Es definia com a ciutadà corrent, comparant-se —en negatiu— amb la forma de ser, un tant "estirada" es podria dir, de Matas.

Vénen les eleccions. Els resultats del PSOE són dolents. Perd vots en relació amb el 1995. La sort, novament la sort, va ser que UM, el partit que havia trencat el 1992 amb el PP, que havia fet part del Pacte de Progrés el 1995 a Mallorca, guanyà un diputat més —va passar de dos a tres—, que va resultar essencial. Alhora que novament la sort havia fet que a Formentera els conservadors s'haguessin barallat i fossin incapaços de presentar una candidatura forta. Això va obrir la possibilitat a l'esquerra de guanyar si es presentava unida. L'habilitat d'Antich, forçant la sort, consistí a fer, i a aconseguir, que tant a Eivissa com a Formentera el PSOE no es presentàs, sinó que formàs part de coalicions (respectivament, Pacte Progressista i Coordinador d'Organitzacions Progressistes) que, al capdavall, ajuntaren tot el vot progressista i s'endugueren la victòria. La sort, nova-

ment la sort, actuà de bell nou, perquè ni el PSOE de just abans ni el PSOE de just després (d'ara) hagués acceptat mai la dissolució de les sigles pròpies en benefici de coalicions generals. El que determinà l'èxit de l'habilitat d'Antich va ser que justament en aquell moment el desastre intern que era el PSOE permeté l'experiment balear. I funcionà. A Eivissa guanya el Pacte i a Formentera, la COP. I a Mallorca UM obté un preciós escó més. Tots els partits que havien estat l'oposició al PP en el Parlament durant la legislatura 1995-1999 (PSOE, PSM, EU-Verds i UM), així com el Pacte i la COP, sumaven 31 escons, per 28 els conservadors.

Des de la nit electoral, el 13 de juny de 1999, fins que el 26 de juliol Antich és investit president, se succeeixen unes intenses setmanes de negociacions. Les diferències eren tantes que, en condicions normals, no hagués estat imaginable que poguessin signar un acord. Però la sort, novament la sort, va fer que el PP de Matas s'hagués situat, durant l'any anterior, en una posició extrema-

A l'esquerra, Francesc Antich, el 1998. En aquell any ningú no donava un cèntim pel candidat a les primàries. Al centre, el líder del PSIB l'any 2001. A l'Antich president la sort semblà abandonar-lo. A la dreta, una imatge d'enguany. A principis de març Antich era un home mort políticament. En quatre mesos els morts són tots els seus adversaris.

da que, en la pràctica, feia impossible que tengués cap aliat. I Antich es convertia en el primer president progressista de Balears.

El tercer Antich. La tercera fase en la vida política d'Antich va ser la de la pèrdua de la sort. Tot allò que sempre li havia somrigut li mostrà la cara més amarga. Paradoxalment, quan semblava tenir-ho tot al seu abast. Era president, el seu partit estava si no unit, sí almenys tranquil, fins al punt que Antich havia estat elegit per majoria aclaparadora (aproximadament un 90%) secretari general el setembre de 2000. I el PP passava per uns moments terribles a Balears, profundament desorientat després de setze anys en el poder. Tot feia suposar, des d'una anàlisi racional, que les circumstàncies eren les millors possibles. Doncs no. Tot es va anar capgirant. Cada vegada, més. Les divergències entre els partits del Pacte (ideològiques, polítiques, estratègiques, tàctiques... de tota mena i condició, en fi) esclataren contínuament durant aquells quatre

anys (1999-2003). Antich no donava a l'abast. Encara no havia solucionat un problema que n'hi sortia un altre de més greu. I així, cada any. Per ventura les diferències en ordenació del territori foren les pitjors. Esclataren l'estiu de 2001.

El setembre, quan semblaven entrar en vies de solució, el dia 11 passa el desastre de les Torres Bessones. Crisi econòmica. UM obliga a rectificar el PSOE en l'ordenació del territori per evitar una desacceleració econòmica en la construcció. El PP, des de Madrid i a Balears, arriba al cim de la campanya contra l'ecotaxa; acusa Antich de destrossar l'economia balear. La sort —on era la sort?— d'Antich s'ensorra. Tot li va en contra. Comencen els dubtes. I les tensions en el grup que l'havia portat al capdavant del partit. S'arriba a les eleccions de 2003. A pesar de tot, les enquestes internes asseguren que el PP no tindrà majoria absoluta. La sort semblava tornar. La guerra de l'Iraq i el Prestige són en el punt àlgid. El PP sembla tocat. El nou secretari general, Zapatero, pareix anar a

l'alça. De sobte, el drama: la direcció de Madrid, durant la campanya, adverteix que ni la guerra ni la crisi del Prestige afecten els conservadors a Balears. Tot el contrari. Augmenta la seva intenció de vot. On era la sort? Dia 25 de maig de 2003. Plou molt, a Palma. Trons i llamps. Les vuit del vespre. Enquestes a peu d'urna. Ha tornat la sort. El PP no té majoria absoluta. Les nou i escaig de la nit. Era un miratge. El vot ocult destrossa les enquestes. El PP treu una allau de vots segons les primeres paperetes escrutades. Deu de la nit. El desastre es consuma. Derrota. S'inicien aleshores els pitjors mesos per a Antich. Tot li surt malament. Més, encara, que durant la presidència. Crítics en el seu partit, la direcció de Madrid que desconfia d'ell, moviments per fer-lo abandonar... i ell mateix, el novembre de 2003, confessa a aquest setmanari, abatut, que no té res a fer ja a la política illenca. Per això opta per anar-se'n a Madrid.

El quart Antich. De sobte, la sort, novament la sort, torna somriure a Antich. Inopinadament, el PSOE de Zapatero guanya les eleccions. Tot, absolutament tot, canvia de la nit al dia. Antich ara és oficialista. Ràpidament sap treure el màxim profit, com sempre, al cop de sort que li caigut del cel madrileny. Reordena el seu discurs, s'acaba el "ser més PSIB que no PSOE" i l'obertura del partit dissolent les sigles. Opta per un alineament absolut amb l'aparell del PSOE a Madrid gràcies al qual, en quatre mesos, de políticament mort passa a matar —metafòricament és clar— tots els seus crítics, ja que la direcció li dona finalment suport explícit davant del fet que qualsevol alternativa serà sempre pitjor. I ara? Doncs ara aquest quart Antich és, encara, una incògnita. Apostarà per continuar posant messions a la seva tradicional sort i optarà a disputar novament a Matas la presidència del Govern el 2007? O delegarà en algú altre i ell es quedarà a Madrid per, llavors, cedir el pas a aquest algú altre en el congrés del PSOE balear d'aquí quatre anys? De moment pareix que ha tornat la sort, per a Antich. Novament la sort.

Miquel Payeras